

Чемерис Анастасія Олегівна,

здобувачка вищої освіти ступеня «бакалавр», навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Приходько Юрій Павлович,

доцент кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз, навчально-наукового інституту №2, Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ ДИВЕРСАНТАМИ РФ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Тероризм – явище, розповсюджене в цілому світі, а особливо яскраво виражається зараз під час збройної агресії Російської Федерації, коли вчиняються жорстокі злочини, спрямовані на знищення мирного населення України. Тероризм виступає як метод, за допомогою якого організована група або спеціальна підготовлена група бойовиків надіслана з сусідньої країни для досягнення своїх цілей через систематичне використання насильства. Терористичні дії завжди носять привселюдний характер і чиняться з метою впливу на суспільство або владу. В останні роки збільшується кількість диверсійних інцидентів з боку російських агентів, на початку повномасштабного вторгнення їхня концентрація стала максимальною. Озброєні терористичні угруповання, що діють на території України, використовують заборонені міжнародним законодавством вибухові пристрої. При цьому злочинці мінують об'єкти, які можуть привернути увагу дітей, людей похилого віку, або стати загибеллю для тварин.

Особи, які використовують і застосовують ці вибухонебезпечні предмети, вчилися у професіоналів, або раніше цим займалися. Як правило, ці предмети можуть бути замасковані під будь-які побутові речі. Це може бути залишений портфель, дитяча іграшка. Також можуть бути замасковані під вогнегасники, ручки для письма, тару під напої. Є випадки і застосування трупів тварин на узбіччі дороги. Їх начиняють вибухівкою і в необхідний момент вона застосовується, може бути в радіокерованому варіанті. Такі випадки досить поширені на прифронтових територіях та деокупованих.

Щоб зменшити можливість успішного проведення диверсійних атак для цивільних осіб, необхідно перш за все навчити населення реагувати на підозрілі предмети та повідомляти спеціальні підрозділи про їх виявлення, по-друге, потрібно навчити населення надавати допомогу постраждалим та чітко знати дії при виникненні будь-яких надзвичайних ситуацій. Також терористичні дії можуть бути направлені проти військових в зоні проведення безпосередньо бойових дій та тимчасового розташування ворожих військ, тому потрібно розробити план закупівлі спеціального обладнання для Збройних Сил України та для підрозділів Міністерства внутрішніх справ України, виділити значні кошти на сучасне обладнання, роботів. А також здійснювати підготовку фахівців з вибухотехнічного напрямку роботи на високому рівні.

Терористи РФ для виготовлення саморобних вибухових пристроїв використовуються вибухові речовини промислового виробництва, а використання їх залежить від досвіду, можливостей та винахідливості того, хто їх застосує. Найчастіше від дій диверсантів страждає цивільна інфраструктура: залізничні шляхи в більшості випадків мінуються саморобними пристроями на базі штатних вибухових пристроїв (снарядів, диверсійних мін тощо), пошкодження мостів здійснюється із застосуванням вибухових речовин, які були взяті переважно на гірничодобувних підприємствах.

Поширеність використання вибухових пристроїв у світі та безпосередньо на Україні в зоні проведення бойових дій пояснюється наявністю уразливих місць, можливістю надійно замаскувати вибуховий пристрій, зниженням рівня виявлення під час транспортування до місця закладки тощо. Наприклад, радіокерований пристрій маскується в окремо розміщених предметах, транспортних засобах, військовому та цивільному обладнанні. Місця їх установки можуть бути на вулиці, в автотранспорті, при вході до будівель, під'їзду, ліфту, на сходах тощо.

Важливо зазначити, що після окупації російськими військами в період весни 2022 року та використання ними вибухових пристроїв для терору мирного населення, залишилось замінованою понад 160 тис. кв. км земель, яка займає 30% території України. Також відомо про випадки створення саморобних вибухових пристроїв, що застосовуються вкрай рідко – старі броньовані машини наповнюють декількома тоннами вибухівки, і пускають в хід. Спричинення серйозних пошкоджень таким способом малоімовірно, тому що

застосовується переважно на території проведення активних бойових дій, де пристрої через протитанкові міни не досягають цілі.

Робота щодо розслідування військових злочинів, пов'язаних безпосередньо з вибухами, в останні роки являє собою повсякденну діяльність слідчих, фахівців-криміналістів, пов'язану із застосуванням техніко-криміналістичних засобів і методів у загальному процесі розкриття й розслідування правопорушень, вчинених на території України.

Особливо важливі щодо цього криміналістичні обліки, де в сконцентрованому виді проявляються можливості науки й техніки в розкритті й розслідуванні правопорушень, що визначають майбутню перспективу розкриття злочину. У перелік напрямків розвитку застосування спеціальних знань слід включити проблеми впровадження в практику розкриття злочинів засобів сучасних інформаційних технологій, у плані забезпечення інформаційно-пошукових систем техніко-криміналістичного призначення.

У ході огляду місця події попередні дослідження може проводити тільки експерт, залучений для участі ньому в якості спеціаліста. При цьому експерт, що проводить попереднє дослідження, повинен мати право самостійного проведення даного виду експертиз і мати достатній досвід практичної роботи. Через часте застосування диверсантами вибухових пристроїв як способу вчинення терористичних актів щодо мирного населення та спричинення шкоди значній кількості об'єктів, можливе залучення групи експертів, які секторальним методом досліджують місце вибуху.

Аналізуючи вище-викладену інформацію, можна зробити висновок, що в період військової агресії російської федерації проти України поширена практика використання вибухових пристроїв для вчинення терористичних актів проти мирного населення України та цивільної інфраструктури, тому необхідно здійснювати заходи не тільки щодо розмінування територій, а й щодо виявлення, дослідження та детонації вибухових речовин, які можуть бути замасковані під різні предмети побуту, іграшки тощо.

Список використаних джерел

1. Бахін В.П. Кримінальний вибух: поняття, характеристика, аналіз, розслідування. - К.: НАВСУ, 2001. - 50с.
2. Біленчук П.Д. Пріоритетні напрямки діяльності органів внутрішніх справ України в розкритті кримінальних вибухів Крок. - Київ: Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і

організованою злочинністю при Президентові України, 2001. - № 18 (78). - С.7-12.

3. Протимінна діяльність. Державна служба з надзвичайних ситуацій України : офіційний веб-сайт. URL: <https://dsns.gov.ua/uk/protiminna-diyalnist>

4. Бегун В. В., Науменко І. М. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): навч. посібник. Київ: УАННП “Фенікс”, 2016. 328 с.

5. Пашенко В.І., Ткаченко Є.М., Грущенко С.А., Кобець М.В. та ін. - Огляд місць подій за фактами вибухів. Довідково-методичний посібник Київ, ДНДЕКЦ МВС України, 2014р. 69 с.

6. Копча В.В. Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухових речовин і пристроїв та слідів їх застосування. Науковий вісник Ужгородського Національного університету, Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2017. Т. 2. С. 100-104.